

Het Oer-IJ

Erik Cammeraat

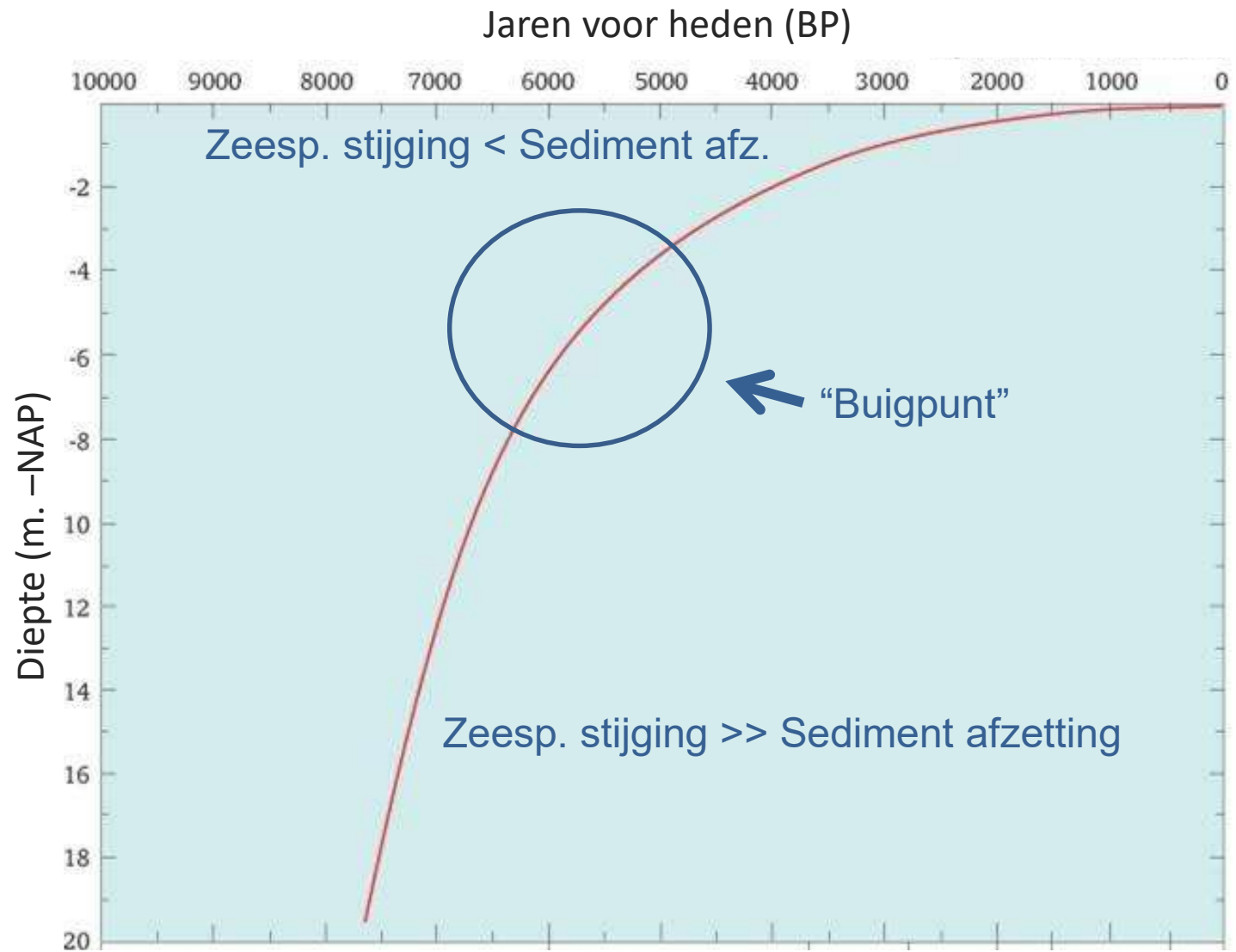
Overzicht presentatie

- Inleiding
- Het ontstaan van de Nederlandse kustlijn
- Ontwikkeling van het Oer-IJ
- Landschappen
- Conclusie

De Nederlandse kust vanuit het ISS: Strandwallen en eilanden volgen het zandtransport langs de kustlijn (foto: Jeff Willams, 24/5/2016)

Holocene Zeespiegelstijging (ZSS)

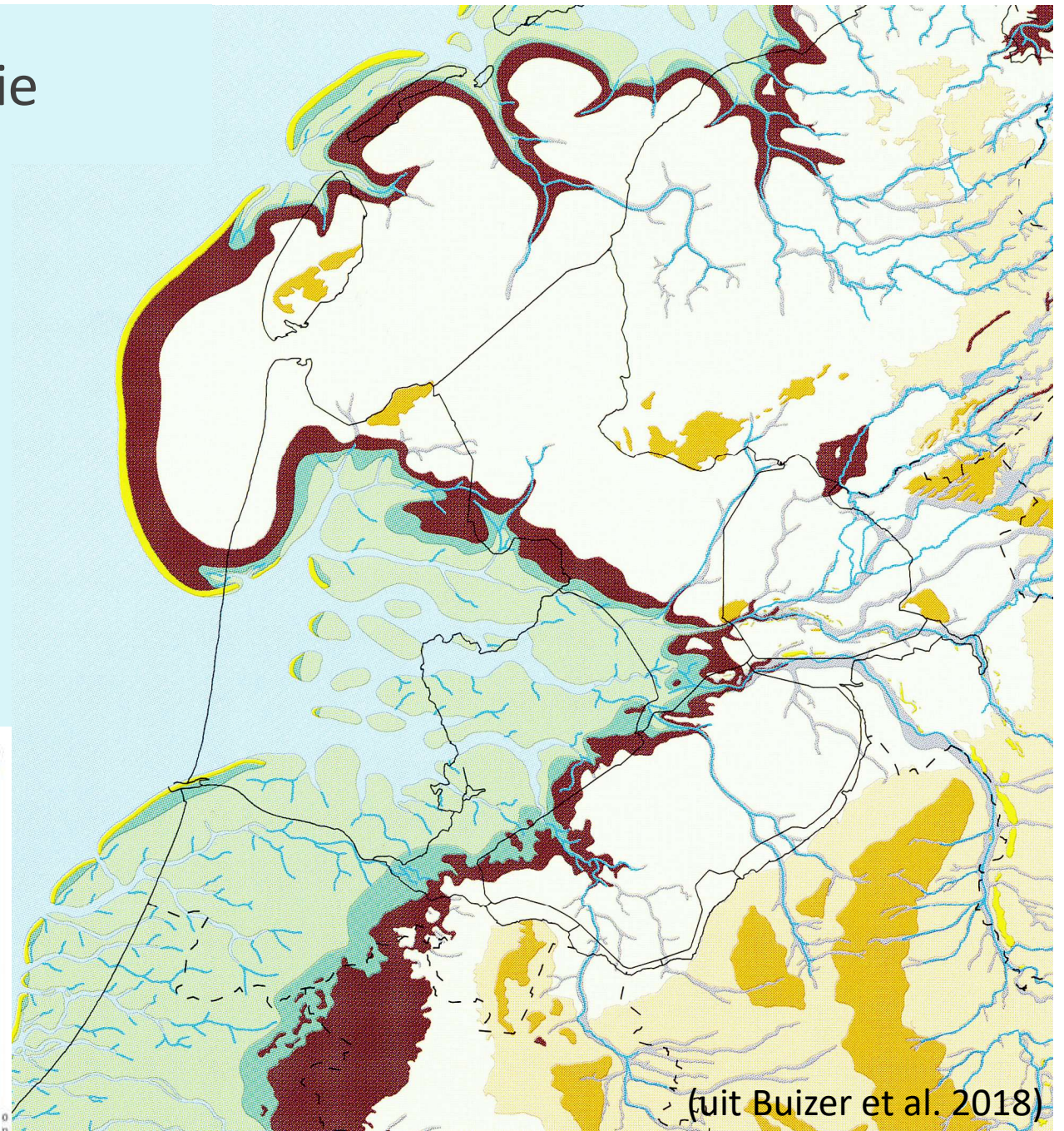
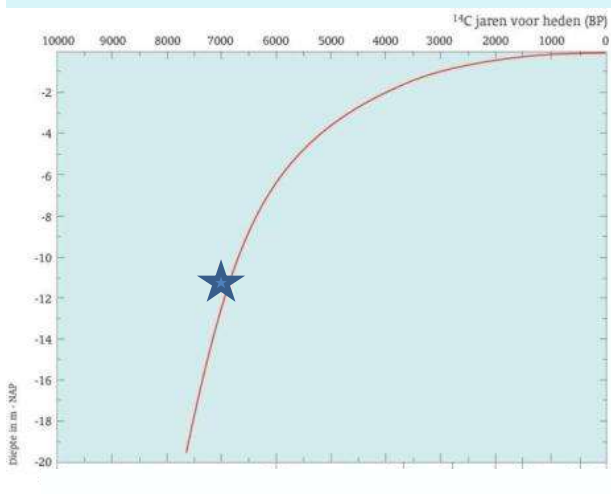

Paleogeografie

5500 v. Chr.

Zeeniveau $\approx$ -10m NAP

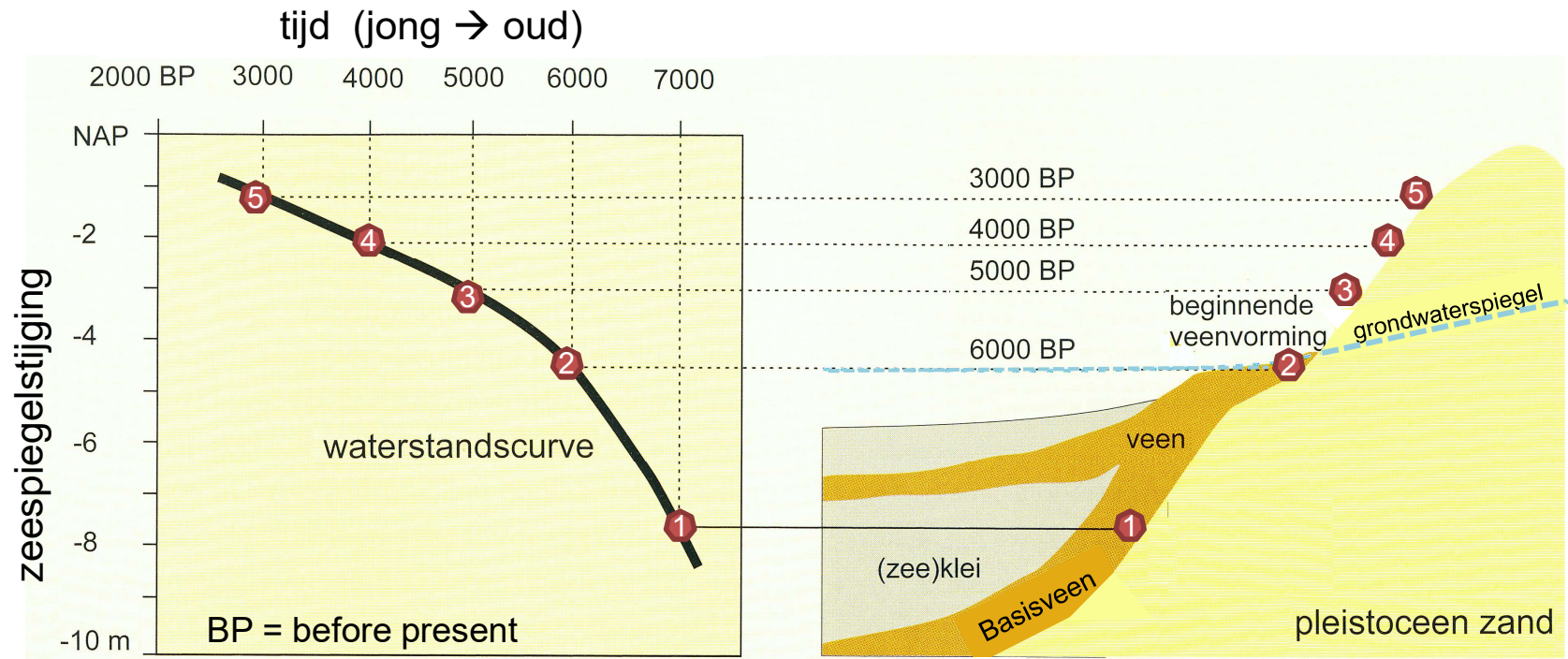
- Zeespiegelstijging zwakt af (3-4mm/jr)
- Open kust met strandwallen
- Loofbos verdringt naaldbos

(uit Buizer et al. 2018)

Grondwater en veengroei stijgen mee met de zee

Relatie tussen zeespiegelniveau , grondwater, veengroei en sedimentafzetting

(naar Jongmans et al. 2013)

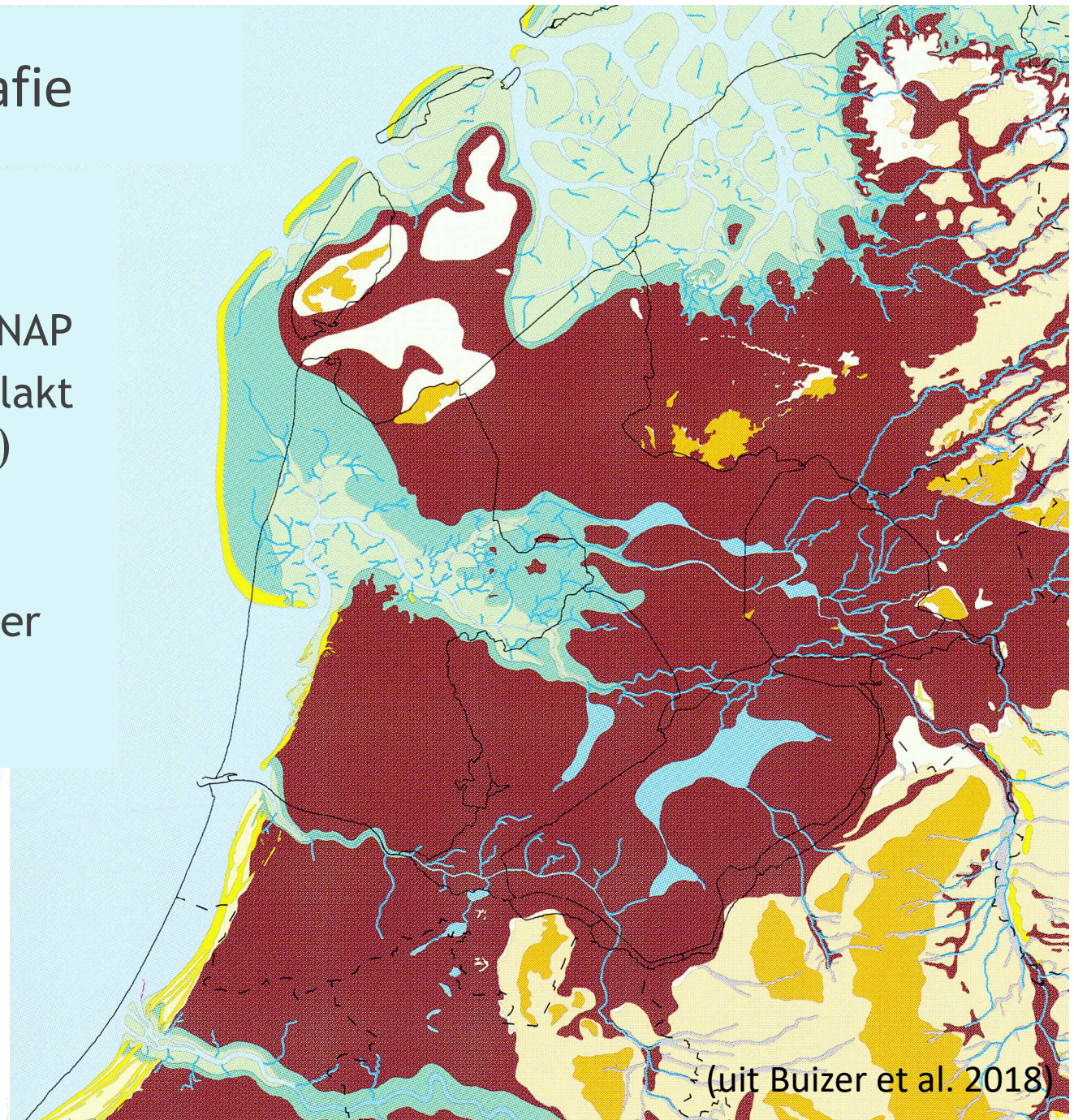
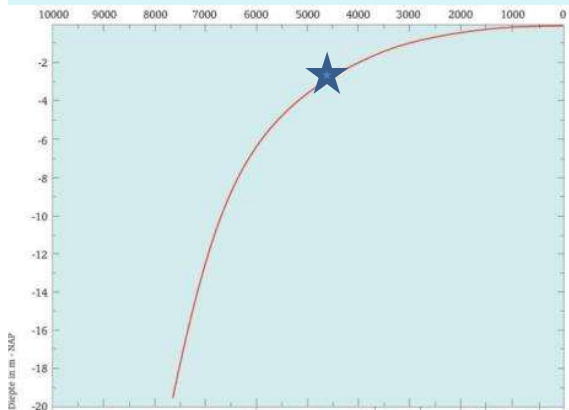

Paleogeografie

2750 v. Chr.

Zeeniveau $\approx$ 3.5-4 -m NAP

- Zeespiegelstijging vlakt verder af 2-3mm/jr)
- Open kust met strandwallen
- Veenlandschap achter strandwallen

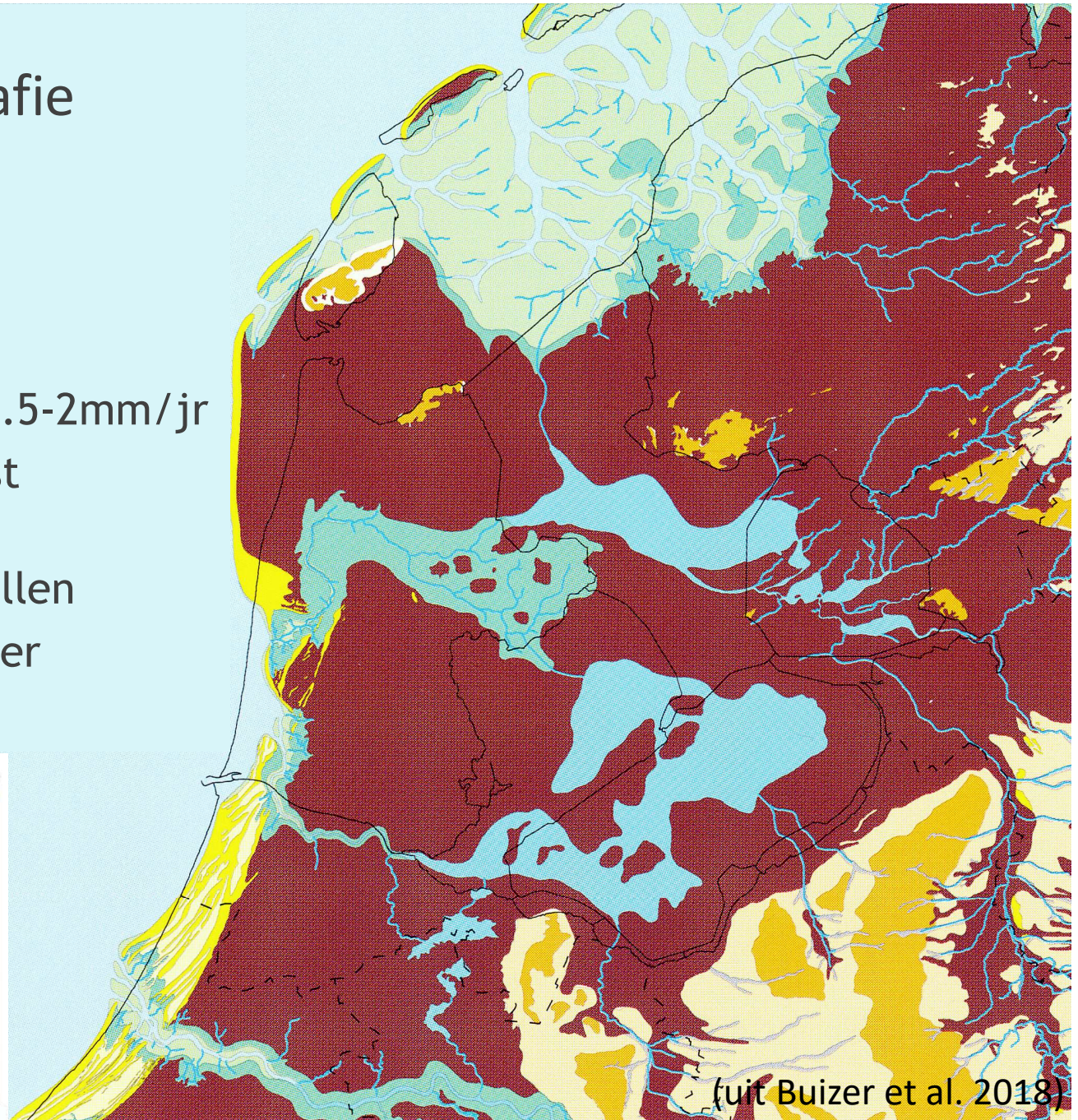
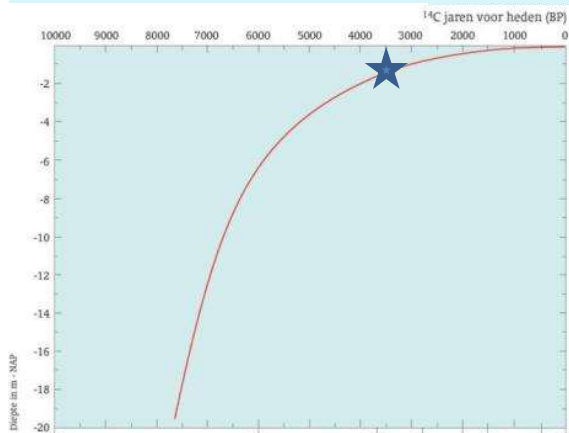

Paleogeografie

1500 v Chr.

Zeeniveau: -2m NAP

- Zeepsiegelstijging 1.5-2mm/jr
- Aangroei van de kust
Sedimentaanvoer >
- Series van strandwallen
- Veenlandschap achter
strandwallen

(uit Buizer et al. 2018)

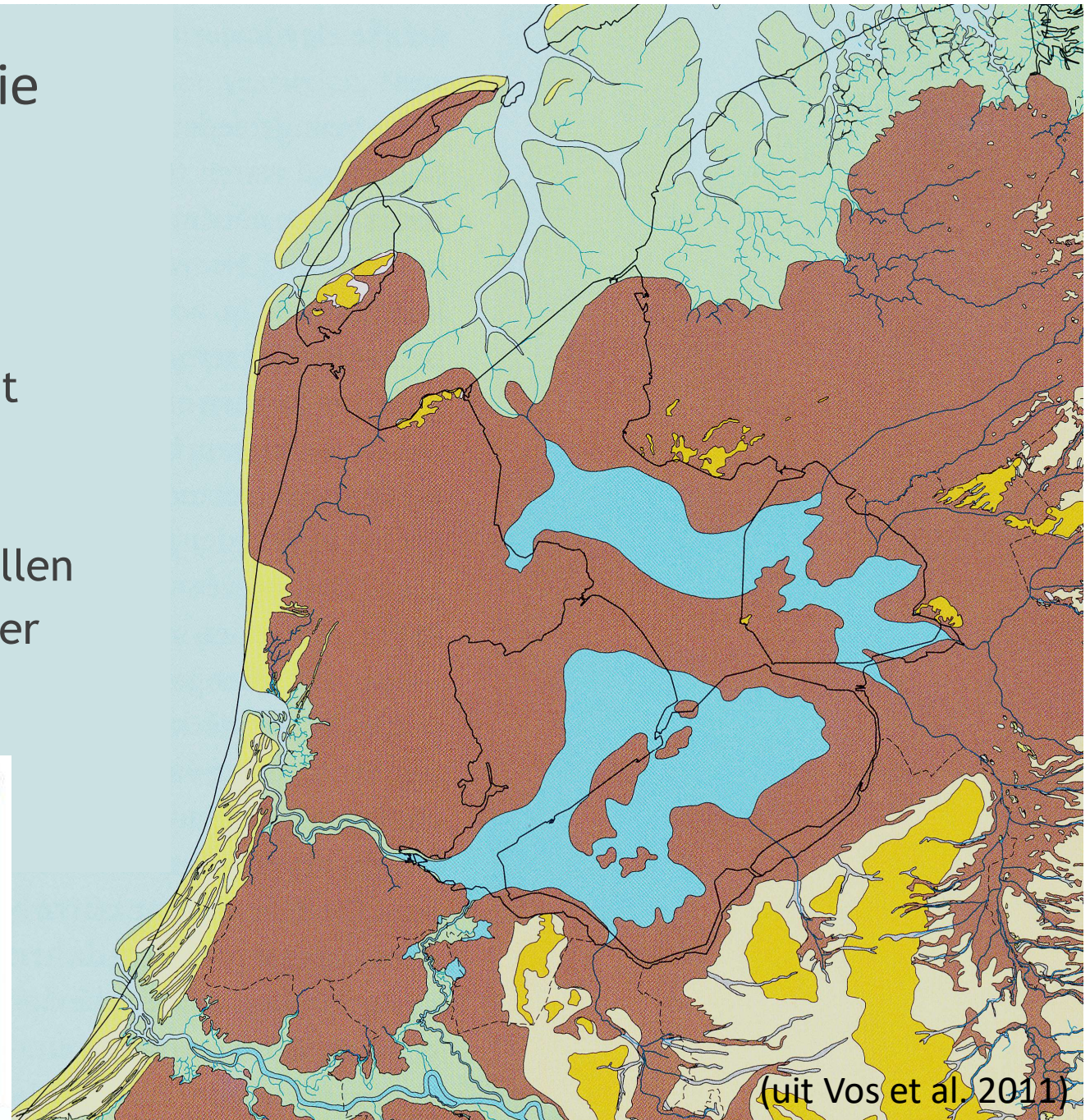
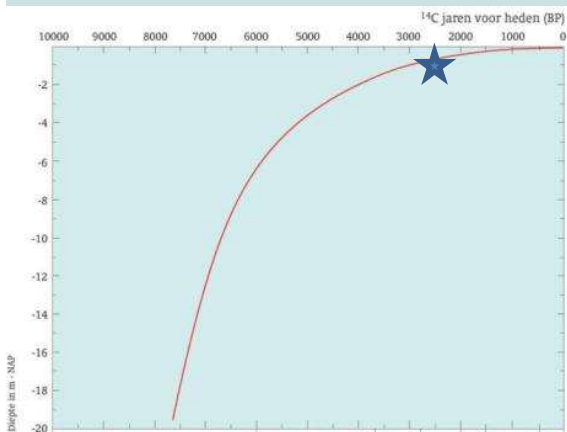

Paleogeografie

500 v Chr

Zeeniveau: -1m NAP

- Aangroei van de kust ($\approx 10\text{km}$)
- Sedimentaanvoer >
- Series van strandwallen
- Veengebied achter strandwallen

(uit Vos et al. 2011)

Veenmoskoepel

(uit de Vos et al., 2011)

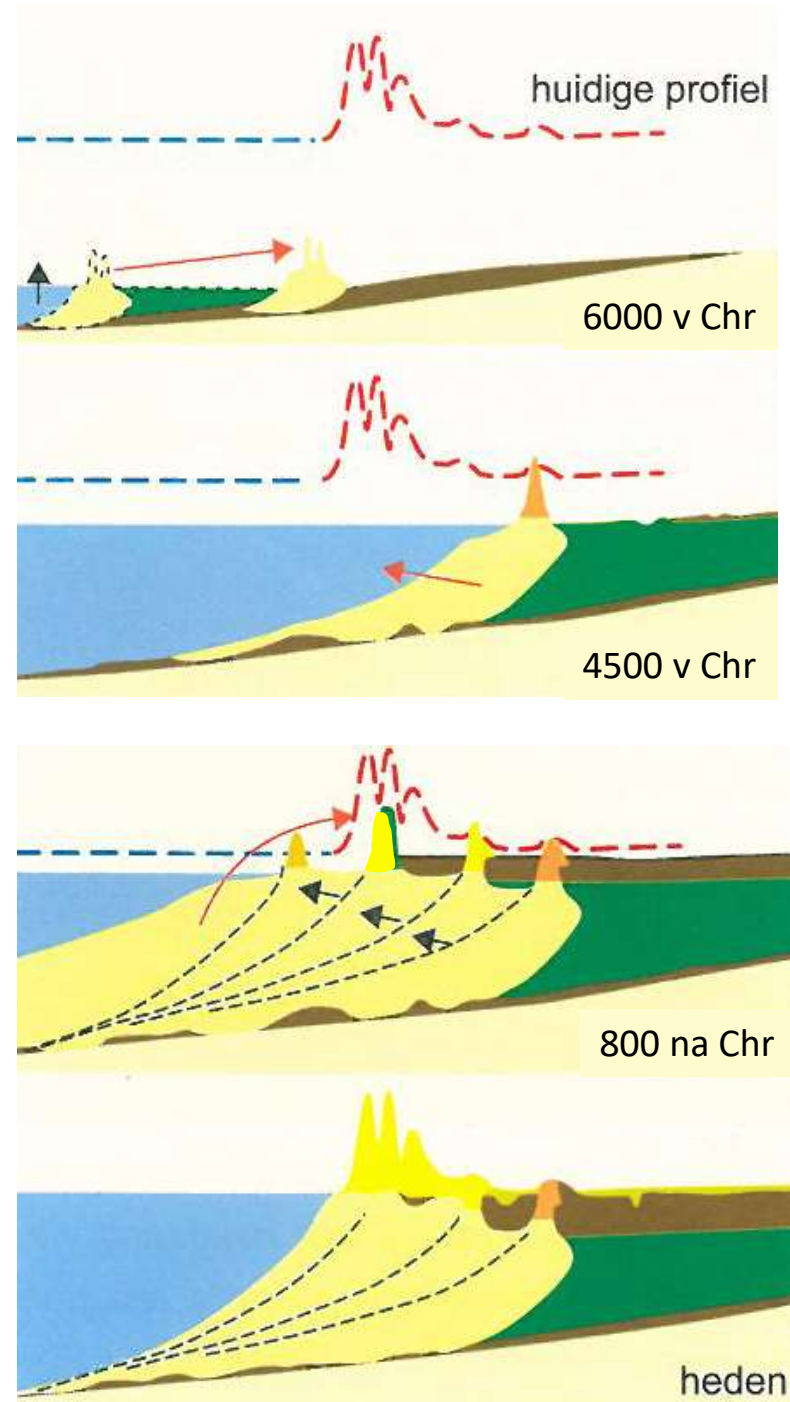

Dynamiek van de Nederlandse kust bij een stijgende zeespiegel:

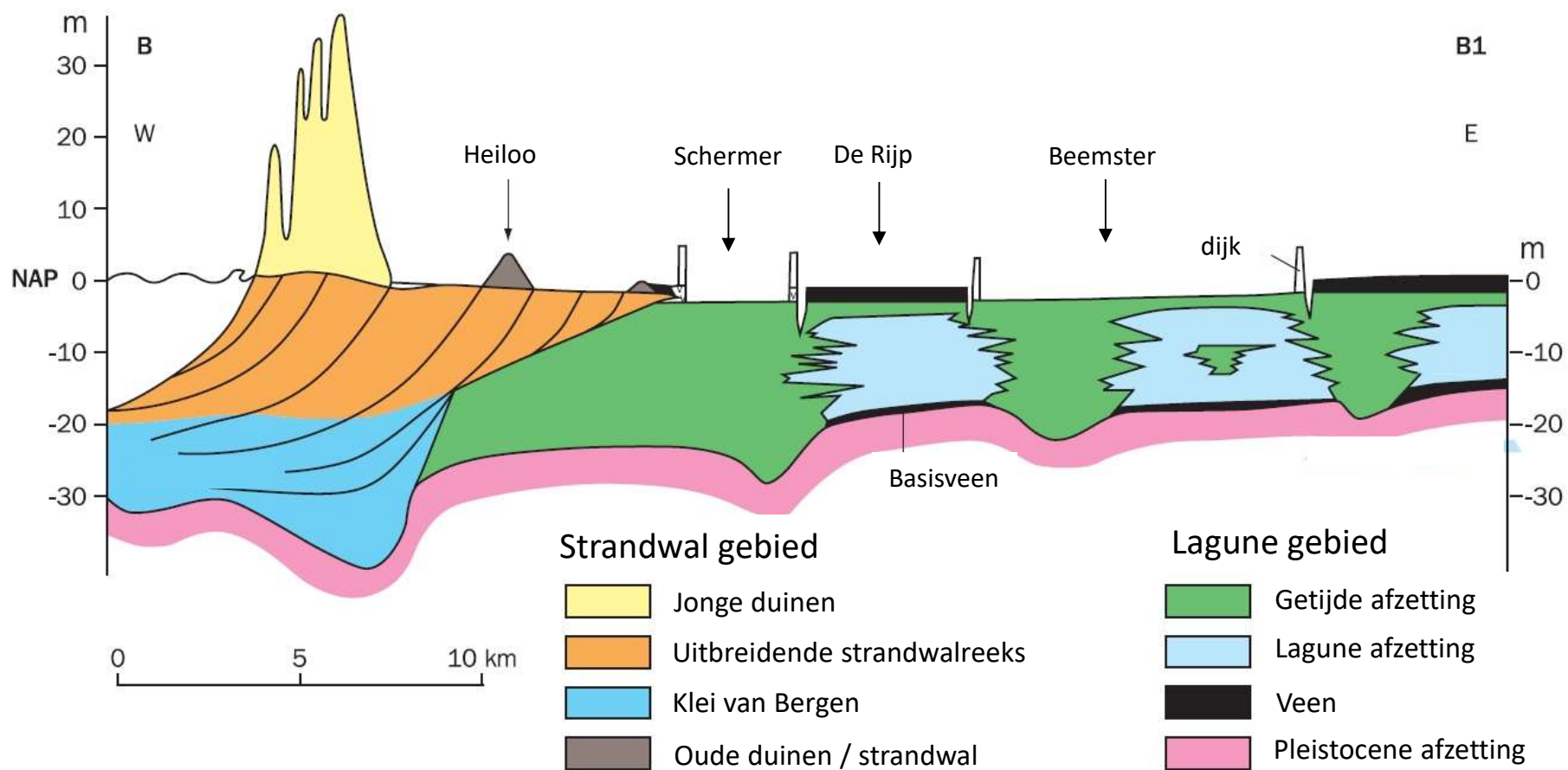
- Fase 1: tot ≈ 4000 v. Chr: uitbreiding van de zee over land (transgressie)
- Fase 2: tot ≈ 800 n. Chr: uitbouw van land naar het westen
- Fase 3: na ≈ 800 n. Chr: kusterosie en opbouw duinen

(naar Jongmans et al. 2013)

Dwarsdoorsnede Egmond – Heiloo – Beemster

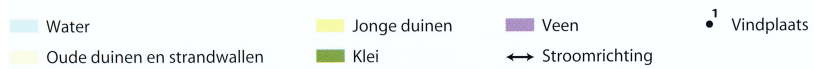
(naar Rappol & Soonius, 1994)

De Oer-IJ monding
ongeveer 500 v Chr.

(uit Buizer et al., 2018)

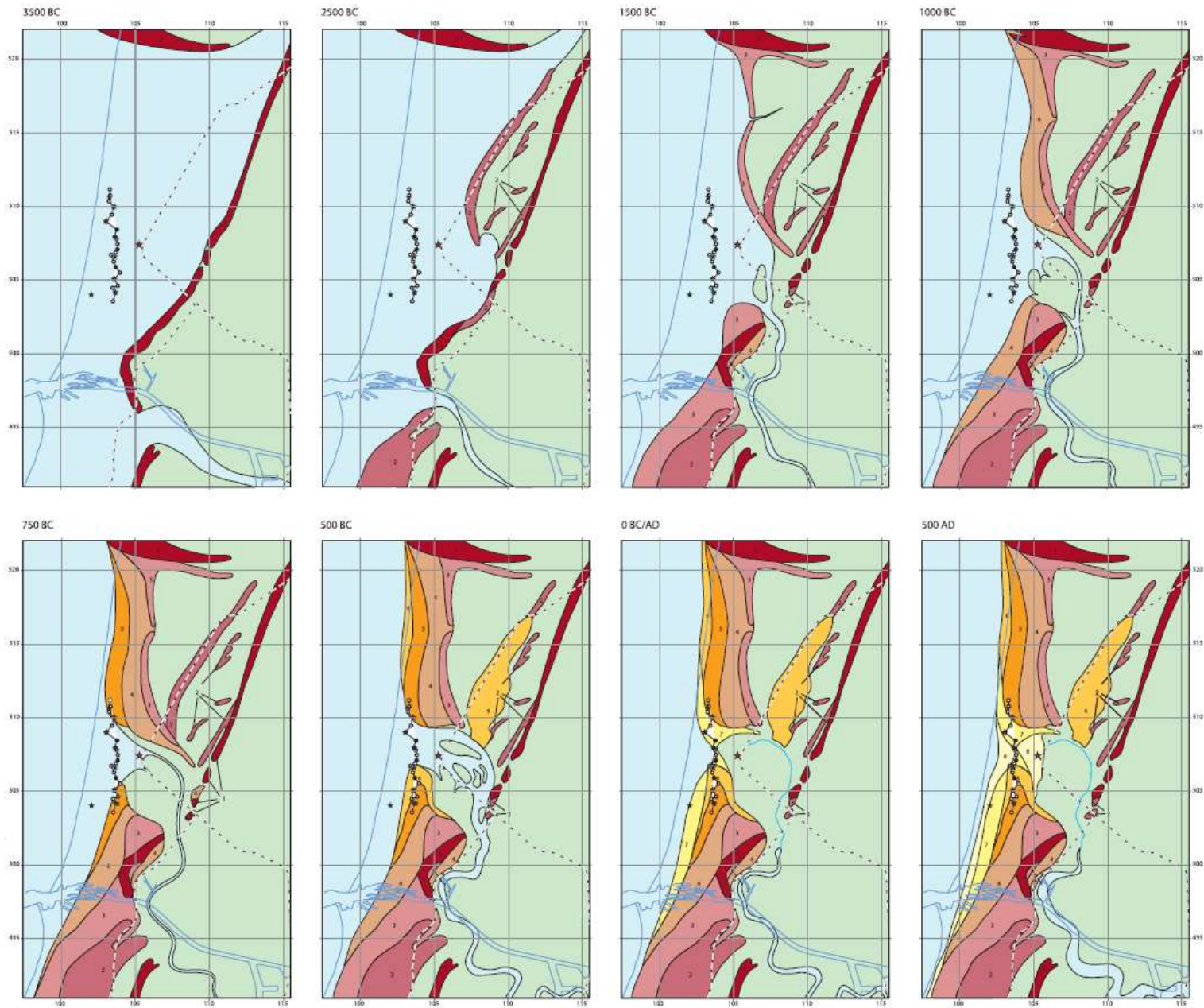

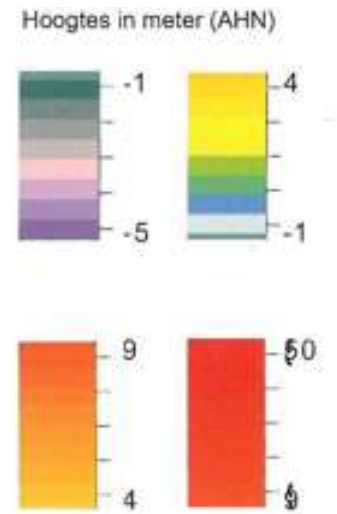
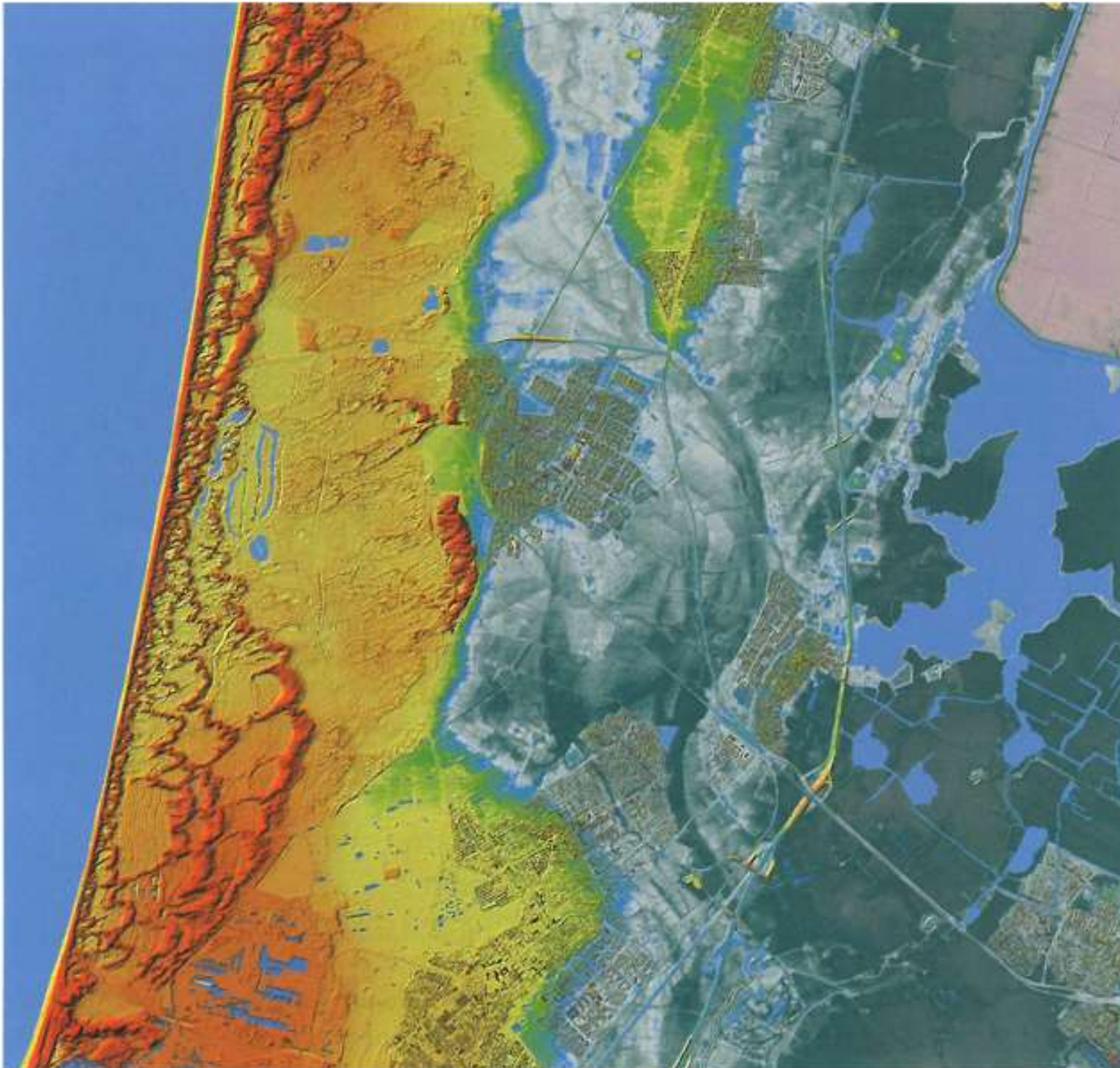

(uit de Vos et al., 2016)

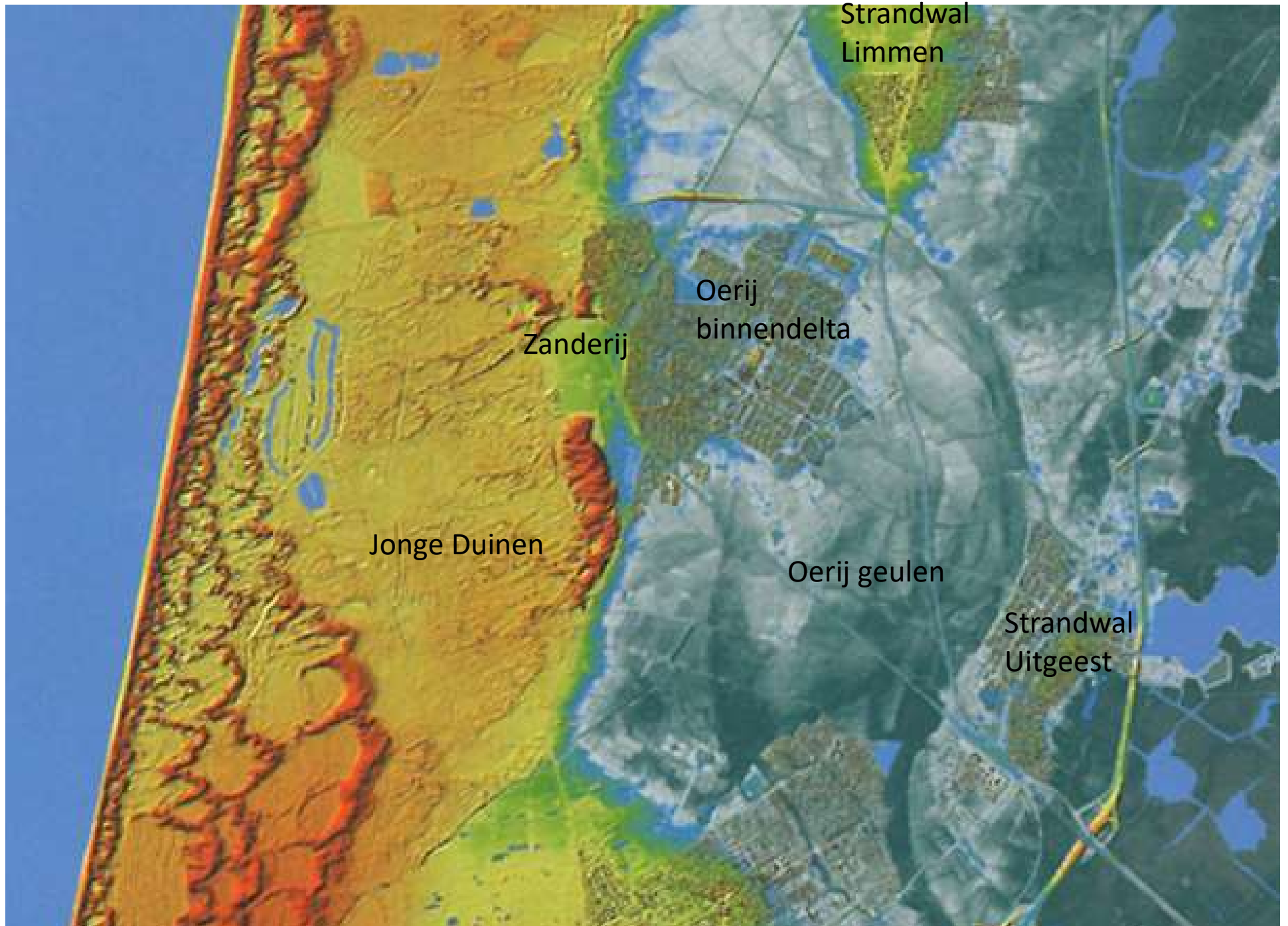

uit Vos et al., 2011

Strandwal
Limmen

Oerij
binnendelta

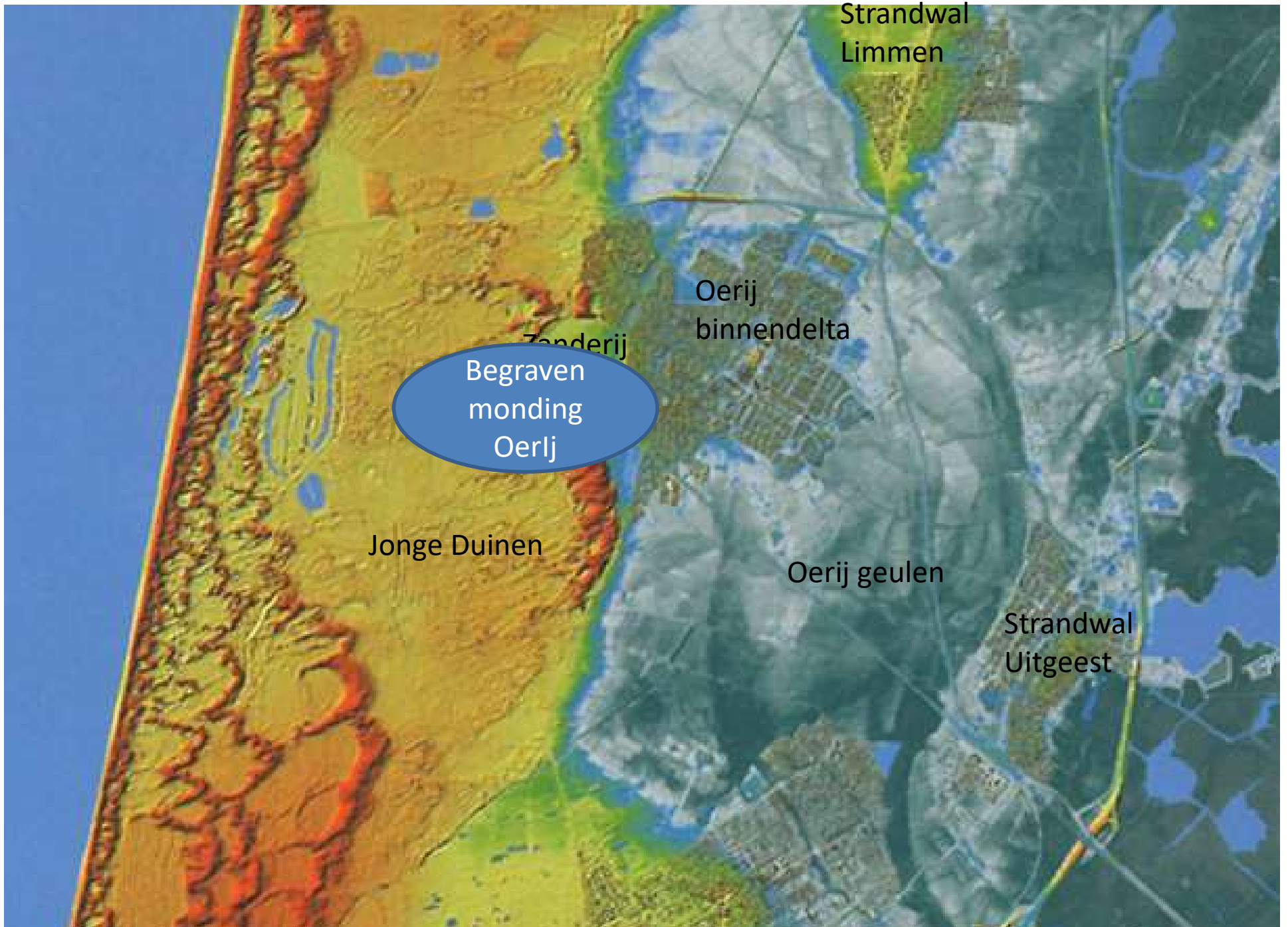
Zanderij

Jonge Duinen

Oerij geulen

Strandwal
Uitgeest

Strandwal
Limmen

Oerij
binnendelta

Begraven
mondig
Oerij

Jonge Duinen

Oerij geulen

Strandwal
Uitgeest

Uitbreiding van het duinenveld (“jonge duinen”) over het bestaande reliëf (“oude duinen”, laagtes) en menselijke invloeden

Fase 1

ca 800 (1000?)-1200 AD

10-20m migratie per jaar naar het oosten

Uitbreiding van het duinenveld met 2-4 km

Fase 2

ca 1300-1600 AD

Parabolische duinontwikkeling

Fase 3

ca 1750-1850

Dichtbij de kustlijn

Begin 20^e eeuw

Verdroging door waterwinning

Na 1950

Vergrassing (door stikstof depositie)

Re-activatie van duindynamiek (sinds ca. 2016)

Verhoging grondwaterspiegel in de duinen

Zanderij Castricum

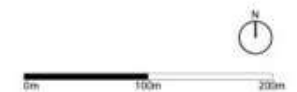
Integraal droombeeld van
maatschappelijke organisaties en bewoners

Habitats en padenstructuur

- Zoom vegetatie
- Nollen / droog duingrasland
- Nat Schraalgrasland
- Plas-dras, droogvallend
- Duinbeek
- Fietspad en bestemmingsverkeer
- Struinp pad met vlonders over het water
- Duikers

Functies

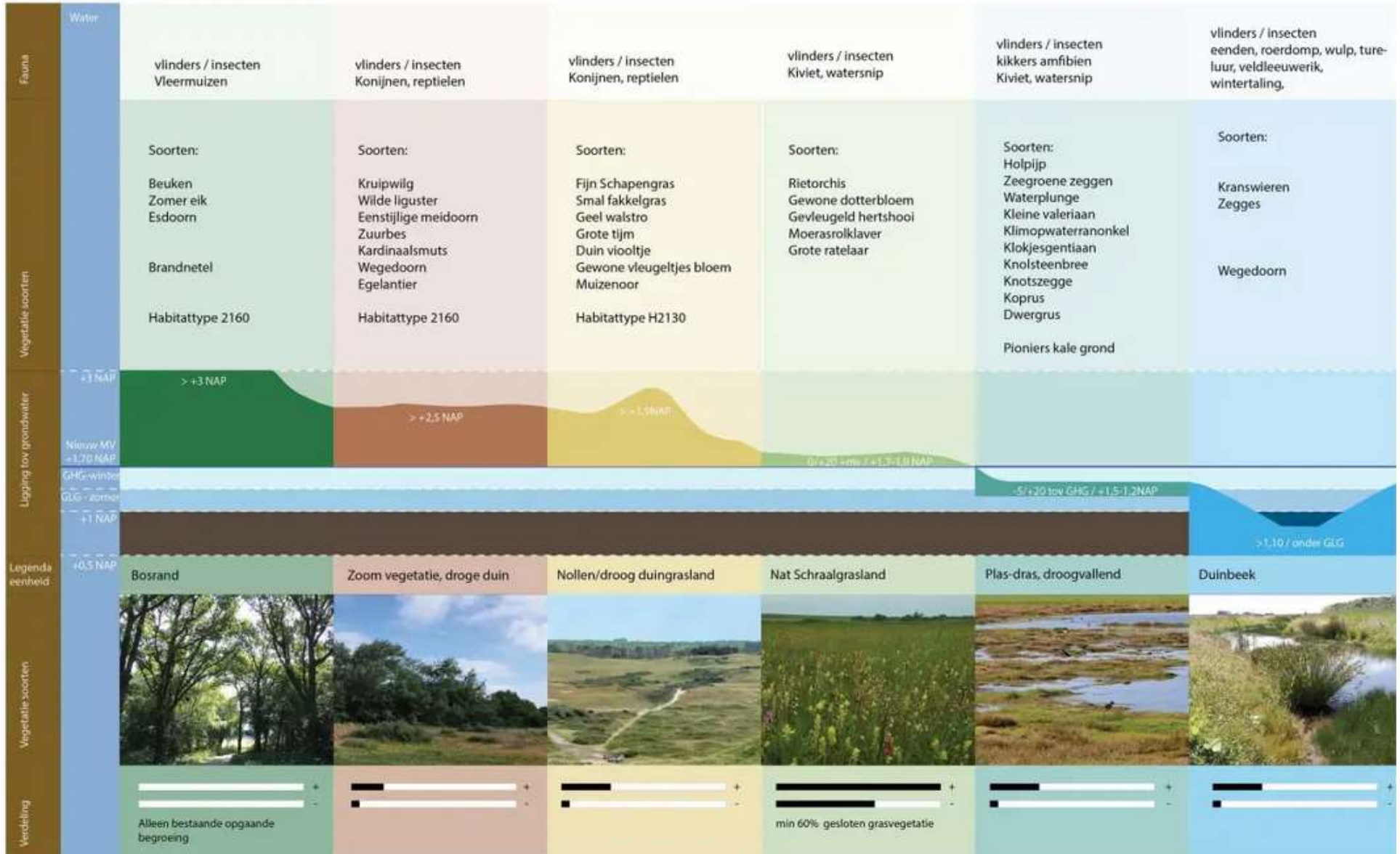
- 1 IC Station Castricum
  - 2 Huis van Hilde
  - 3 Stichting Werkgroep Oud-Castricum
  - 4 Strandvondstenmuseum Castricum
  - 5 Parkeren PWN (parkeerverbod langs Geversweg invoeren en handhaven)
  - 6 Scouting Castricum
  - 7 Hof van Kijk-Uit
  - 8 Kinderboerderij 't Dierenduintje
  - 9 Volkstuinen (op één plek concentreren en inpassen)
  - 10 Speelplek met fietsparkeerplaats
  - 11 Veilige oversteeplaats voetgangers
  - 12 Nieuw wandelpad
  - 13 Voorstel grondruil
- I Atlantikwall
II Duin- en Boschweg (oude trambaan)

VISTA

Herinrichtingsplan Zanderij: (bron: https://vista.nl/mies_portfolio/zanderij/)

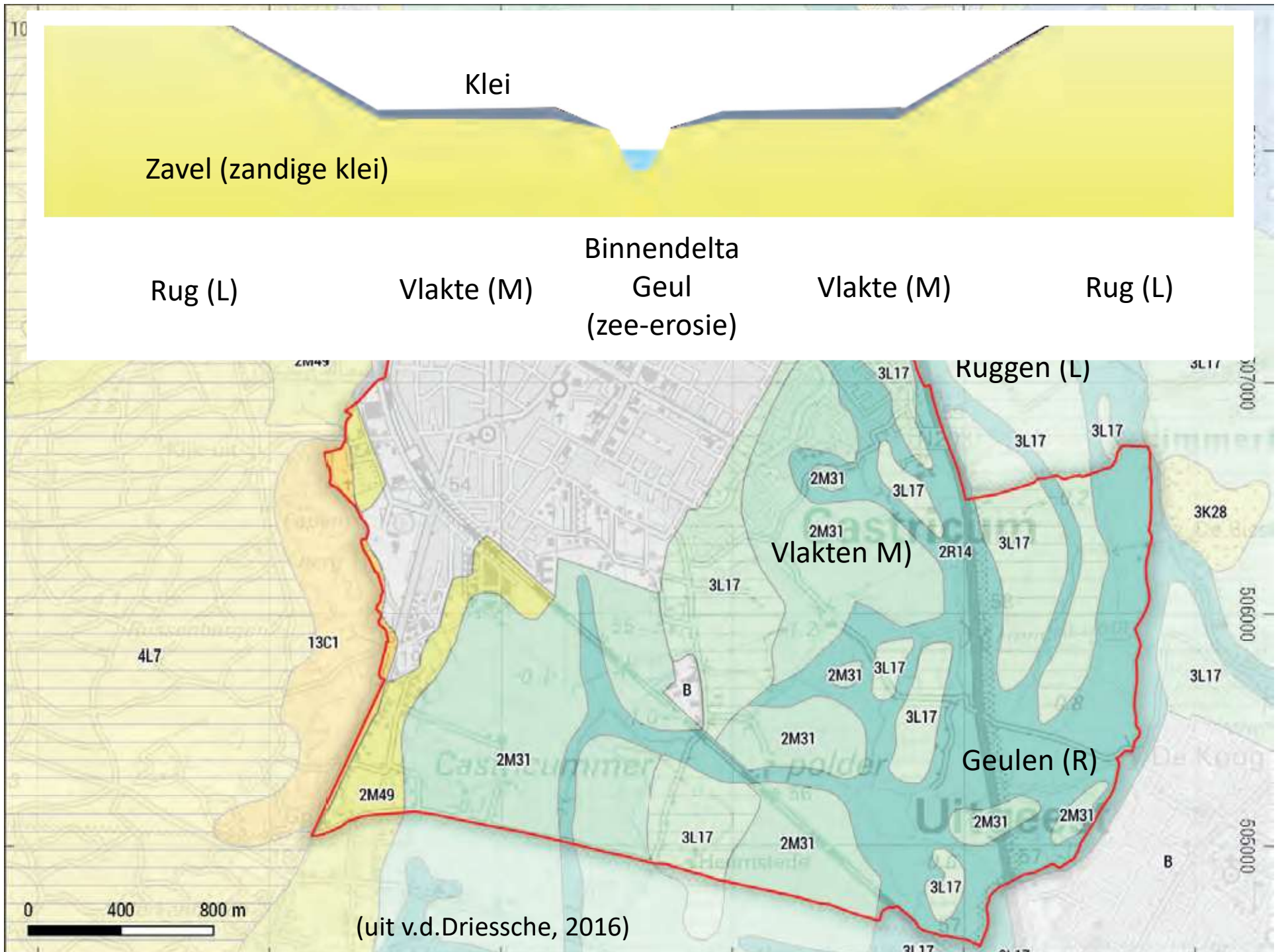
Habitat zones in herinrichtingsplan Zanderij (bron: https://vista.nl/mies_portfolio/zanderij/)

Noordelijke Dije, een restant van het Oerij geulen systeem

Conclusie

- De zeespiegel steeg snel, na afvlakking stijging begon de kustlijn zich westwaarts uit te breiden
- In het binnenland ontwikkelde zich veen, met een vermindering van de getijde invloed
- Drainage van het achterland verliep onder andere via het Oer-IJ
- De monding van het Oer-IJ slibt dicht rond het jaar 0
- Veel van de landschapsdynamiek uit het verleden is nog steeds zichtbaar in het landschap

Literatuur

- Buizer, B., Veel, P., van Weenen, H. (red.) 2018. Atlas van het Oer-IJ gebied. Stichting Uitgeverij Noord-Holland & Stichting Oer-IJ.
- Driesche, C. L. van den, 2018. Het cultuurlandschap van het Oer-IJ; De invloed van de fysische geografie op de landschapsinrichting van Midden-Kennemerland. Castricum, Provinciebestuur Noord-Holland.
- Jongmans, A. G., van den Berg, M. W., Sonneveld, M. P. W., Peek, G. J. W. C., van den Berg van Saparoea, R. M., 2013, Landschappen van Nederland, Wageningen, Wageningen Academic Publishers, 942 p.
- Rappol, M., Soonius, C.M. 1994. In de Bodem van Noord-Holland. Amsterdam, Lingua Terrae.
- Vos, P.C., Bazelmans, J., Weerts, H.J.T., van der Meulen, M.J., 2011. Atlas van Nederland in het Holoceen, Prometheus / Bert Bakker, Amsterdam
- Vos, P., de Koning, J., and van Eerden, R., 2015, Landscape history of the Oer-IJ tidal system, Noord-Holland (the Netherlands): Netherlands Journal of Geosciences – Geologie en Mijnbouw, v. 94, no. 4, p. 295-332.
- Vos, P.C., Bazelmans, J, Weerts, H.J.T., van der Meulen, M.J. (red.). Atlas van Nederland in het Holoceen. Amsterdam, Uitgeverij Bert Bakker.